Сана asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam.

Nr. 13 (512) Wilnia, Subota 25 Sakawika 1933 h. Hod IX (XVII).

Biełaruskaja

KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Radakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč

Ceny abwiestak pawodle úmowy.

„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwaja daražej.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Padwojny Biełaruski Jubilej.

(15-tyja ŭhodki abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi i 70-tyja ŭhodki biełaruskaj presy).

Biełaruskaje, niezaležna-arhanizawanaje, hramadzianstwa ŭ Wilni siańnia, 25 sakawika, ŭračysta światkuje 15-tyja ŭhodki abwieščańnia Biełarusi niezaležnaj i 70-tyja ŭhodki pieršaj biełaruskaj hazety „Mužyckaja Praŭda".

*

Kali wialikaja rasiejskaja rewalucyja skinuła z siabie jarmo carskaj niawoli dla narodaŭ, jakich dušyŭ carski imperyjalizm, nastała nowaja era, nastała praŭdziwaja wiasna. Niekatoryja z ich arhanizawali swajo ŭłasnaje dziaržaŭnaje žyćcio, jak palaki, litoŭcy, łatyšy i esty, a niekatoryja z ich, choć bralisia tak-ža za budaŭnictwa ŭłasnaha palityčna-hramadzkaha domu, za budaŭnictwa swajej dziaržawy, da kanca adnak swaich namieraŭ nie dawiali. Za wialikija ŭ hetaj sprawie byli im pieraškody i zamała da hetaj sprawy byli pryhatawany jany sami. U liku hetych apošnich akazalisia i my Biełarusy.

U śniežni miesiacy 1917 h. u centry Biełarusi ŭ Miensku adbyŭsia Ahulna-biełaruski Kanhres. Prybyli na jaho delehaty ad usich kutkoŭ biełaruskaj ziamli likam da dźwioch tysiač asob. Kanhres mieŭ prad saboj adnu wažnuju sprawu: dalejšy los Biełarusi. Usim było jasna, što Biełaruś ciapier pawinna skarystać z wolnaści i sama pawinna ŭziać u swaje ruki swoj los. Prad wačyma delehataŭ jasna rysawałasia, moŭ' puciawodnaja zorka, ideja niezaležnaści Biełarusi. Adnak było tady jašče niamała i takich Biełarusaŭ, jakija zžyŭšysia z staroj Rasiejaj, prywykšy da jaje kultury, abmaskowiŭšysia, całkom ad Rasiei addzialacca bajalisia i stajali za samastojnaść Biełarusi, ale ŭ federacyjnaj łučnaści z Rasiejaj. Rasiejskija balšawiki, jakija tady brali wierch u hramadzkim i palityčnym žyćci byŭšaj Rasiei, bajučysia, kab ideja poŭnaj niezaležnaści Biełarusi na Kanhresie nie zdabyła bolšaści, Kanhres heny razahnali siłaj aružnaj. Pa Kanhresie, jak praŭnaja jaho naślednica, astałasia Rada Kanhresu, a paźniej z Rady paŭstała Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki, jakaja, jak praŭnaja i adzinaja pradstaŭnica Biełarusi, 25.III.18 h. rwučy ŭsiakija staryja dziaržaŭnyja źwiazki z Rasiejaj, abwieściła ŭsiamu świetu Biełaruś wolnaj i ad nikoha niezaležnaj respublikaj.

Praŭda abwieščańnie Biełarusi niezaležnaj dahetul čynam nia stałasia, Biełarusy dahetul nie zmahli zdabyć henaj niezaležnaści, jakuju zdabyć wyjawili wolu, adnak fakt abwieščańnia Biełarusi niezaležnaj, sam fakt samastojnickaj woli jość faktam wialikim, jość najwyšejšym ideałam biełaruskaha narodu.

Da hetkaha ideału biełaruski narod dadumaŭsia nia tak skora i nia tak lohka. Za swajho rodu samastojnaść biełaruskaha narodu zmahaŭsia naš wialiki paŭstaniec rewalucyjaner Kastuś Kalinoŭski ŭ 1863 h., ale jon zhodna z ducham swajho času, z ducham tych ideałaŭ, u jakich jon wyhadawaŭsia, i zhodna z tymi warunkami, u jakich žyŭ naš narod, bačyŭ wolnuju Biełaruś u dabrawolnaj federacyjnaj suwiazi z Polščaj, nia tłumačučy bližej sutnaści henaj federacyi. Woś-ža padobnaja niaśmiełaść abjawiŭ Biełaruś całkom niezaležnaj wyjawiłasia i ŭ mnohich siabroŭ Ahulna-biełaruskaha Kanhresu i paśla ŭ siabroŭ Rady Žjezdu, jakija stajali za samastojnaść Biełarusi, jak i Kalinoŭski, ale ŭžo ŭ federacyjnaj suwiazi z Rasiejaj.

Woś-ža Rada Biełaruskaje Narodn. Respubliki 25.III.18 h. abwiaščajučy Biełaruś całkom niezaležnaj, samastojnaj dziaržawaj, u raźwićci biełaruskaj palityčnaj samastojnickaj dumki zrabiła wialiki krok napierad. Užo ŭ hetym akcie 25.III.18 sapraŭdy wialikaje značeńnie.

Wialikaje značeńnie henaha aktu i ŭ tym, što jon wyjawiŭ biełaruskamu narodu najwyšejšy jaho narodny ideał, da jakoha jon maje imknucca ŭ swajej histaryčnaj adradženskaj padarožy. Mieć wialiki ideał prad saboj, mieć prad wačyma praciareblenuju jasnujudarohu— sprawa sapraŭdy wialikaja dla kožnaha narodu.

Ideał biełaruskaj dziaržaŭnaj niezaležnaści, wyjaŭleny ŭ akcie 25.III.18, wialiki ŭrešcie dla nas i tym, što jon prypaminaje Biełarusam tuju prostuju praŭdu, što kožny narod zwyčajna nie wystarčaje sam sabie i musić uwachodzić u łučnaść z susiednimi dziaržaŭnymi narodami, ale što łučnaść heta moža być karysnaj dla kožnaha narodu, kali jon jość užo samastojnym, praŭna ad nikoha niezaležnym.

Słowam, zorkaj puciawodnaj świecić nam akt 25.III.18, jakoha siańnia światkujem 15-tyja ŭhodki.

*

A woś i druhi jubilej, jaki tak-ža siańnia światkuje biełaruskaje hramadzianstwa, jubilej 70-lećcia biełaruskaj presy, raspačataj „Mužyckaj Praŭdaj" Kastusia Kalinoŭskaha.

Pačała heta pieršaja biełaruskaja hazetka wychodzić u 1862 h. u letku. Siańnia takim čynam idzie joj užo siemdziesiat pieršy hod. Značа, światkawać jubilej 70 lećcia naležyła letaś, ale dziela taho, što sioleta prypadajuć 15-tyja ŭhodki abwieščańnia niezaležnaści i dziela taho, što "Mužyckaja Praŭda" raspačała toje, što dalej pawioŭ akt 25.III — baraćbu za wolnaść biełaruskaha narodu, — biełaruskaje hramadzianstwa dwa hetyja jubilei światkuje razam.

Usich numaroŭ „Mužyckaje Praŭdy" pisanaj łacinkaj, dawoli čystaj biełaruskaj horadzienskaj mowaj, wyšła siem, jakija chawajucca pa roznych bibliotekach i źjaŭlajucca siańnia duža redkimi i cennymi drukami. Najmienš wiedamyja numary: pieršy i čaćwierty. Kalinoŭski ŭ hetych biełaruskich hazetach zaklikaje biełaruski narod da paŭstańnia proćiŭ carskaj i proćiŭ panskaj niawoli za swaju socyjalnuju i ŭ peŭnych ramkach za wolnaść narodna-palityčnuju. U wadnym z numaroŭ „Muž. Praŭdy" Kalinoŭski piša, što kali narod paŭstanie, dyk zdabudzie „takuju wolnaść, jakoj nia znali ani baćki, ani dziady našy".

Značeńnie „Muž. Praŭdy" dla Biełarusaŭ sapraŭdy wialikaje: Heta pieršaja hazetka, jakaja była pisana pabiełarusku i jakaja budziła narod naš da wolnaści socyjalnaj i nacyjanalnaj.

Praŭda, z boku warožych da Biełarusaŭ ludziej možna čašam spatkacca z zakidami, što „Mužyckaja Praŭda" — heta nijakaja hazeta, bo jana wychodziła tolki na dwuch bačynkach listka raźmieram bolš-mienš waśmiorki arkuša. Woś-ža zakid hety susim niasłušny. Možna zakidać „Mužyckaj Praŭdzie" mizerny wyhlad, jak i toje, što jana sapraŭdy nie padobna da hazet u našym sučasnym razumieńni, adnak jość jana swajho rodu hazetkaj. Charaktar hazety nadaje jej paradkawy numar, jakich usich (wiedamych dahetul), jak my ŭžo skazali, było siem, a tak-ža na ŭsich numarach

stały nazoŭ „Mužyckaja Praŭda" i ŭrešcie wysoka idejny hramadzki i — biełaruska-nacyjanalny mo wy biełaruskaj — čysta biełaruska-nacyjanalny źmiest. Słowam, „Mužyckaja Praŭda" — heta pieršaja biełaruskaja hazetka, wydanaja ŭ takoj formie i takim sposabam, jak hetaha wymahali rewolucyjna-narodnickija mety jaje wydaŭca i redaktara Jaśki Haspadara z pad Wilni — Kastusia Kalinoŭskaha.

Cikawa adznačyć, što niekatoryja polskija aŭtary „Mužyckuju Praŭdu" biez nijakich zaściaroh zaličajuć da zwyčajnaj presy, da liku hazet, časopisiaŭ. Tak napr.: Giller («Historja Powstania» 1863 h.) ahułam kaža, što Kalinoŭski stwaryŭ *perjodyčnuju* biełaruskuju literaturu, a Gąsiorowski („Bibliografja druków 1863 r.") „Mužyckuju Praŭdu" źmiaščaje ŭ addziele presy, časopisiaŭ, a značа tak-ža ŭwažaje jaje za hazetu.

Tak, „Mužyckaja Praŭda" — heta naša pieršaja časopiś, heta wialikaj wažnaści naš palityčna-kulturny dakument, jakoha 70 tyja ŭhodki biełaruskaje hramadzianstwa siańnia ŭračysta światkuje. Woś ža, kali chto z Biełarusaŭ niaŭwažna i biez naležnaj pašany adnosiŭsia-b da «Mužyckaje Praŭdy» z pryčyny jaje mizernaha wyhladu, byŭ-by tym biblijnym Chamam, jaki śmiajaŭsia z swajho baćki. «Mužyckaja Praŭda» — heta maci biełaruskaj sučasnaj presy. Heta jana pracierabiła i pakazała darohu: „Našaj Doli", „Našaj Niwie", „Biełarusu", „Wolnaj Biełarusi", „Biełaruskaj Krynicy" i ŭsim tym našym časopisiam, jakija wychodzili pasła «Mužyckaj Praŭdy» i jakija wychodziać siańnia.

*

I tak dwa siańniašnija biełaruskija jubilei: 15 hadoŭ wyjaŭleńnia Woli Biełaruskaha Narodu da dziaržaŭnaj swajej niezaležnaści i 70 hadoŭ pieršaj biełaruskaj časopisi „Mužyckaja Praŭda" — heta jubilei sapraŭdy wialikija i tak strojna ideowa z saboj złučany! Sapraŭdy, što pačaŭ dla biełaruskaha narodu Kastuś Kalinoŭski swajej „Mužyckaj Praŭdaj", toje dalej pawioŭ akt 25.III.1918. I kali-b nia było pačatkaŭ wyraznа biełaruskaj socyjalna-palityčnaj pracy Kalinoŭskaha, prawodžanaj miž inšym praz „Mužyckuju Praŭdu", chto wiedaje, ci byŭ-by akt 25.III.1918 i chto wiedaje, ci była-b proba zrealizawać i idejaŭ K. Kalinoŭskaha i idejaŭ 25.III.1918 Biełaruskaj „Hramadoj", tej idejnaj častkaj jaje, jakaja, zmahajučysia ŭ swaim łonie z biełaruskimi ŭhadoŭcami ŭ bok biełaj Waršawy i ŭ bok čyrwonaj Maskwy, tak strojna i tak wysoka była padniaŭšy wyzwolny ściah biełaruskaha narodu!

Tak, usie biełaruskija cennaści: i kulturnyja i palityčna-wyzwolnyja, u histaryčnym razwoju našaha narodu harmonijna miž saboj łučacca, dapaŭniajucca, adny adnym słužać, wiadučy ŭsie razam da adnej wialikaj mety: da kultury, doli i woli narodu. Woś-ža i „Mužyckaja Praŭda" i akt 25.III.1918 i „Hramada" ŭ biełaruskaj swajej častcy i praca ciapierašnich biełaruskich niezaležna-arhanizawanych kulturna-hramadzkich i palityčnych arhanizacyjaŭ — heta ŭsio etapy da adnej wialikaj mety: da duchowaj i materjalnaj niezaležnaści Biełarusi.

Na dzień 25.III.1933 h.

Uderyŭ zwon na Uskrašeńnie,
Idzie prabudy nawina —
Daŭniejšaj sławy adnaŭleńnie.
Ŭstawaj-ža, Rodna Starana!
Zbudziliś krai nieprabudny;
Zaspałaś tolki ty adna:
Twoj čas prabudy budzie čudny!
Zbudzisia, Rodna Starana!
Susiedzi našy — dobry ludzi—
Pjuć čaru ščaścia až da dna;
A kamień nam kładuć na hrudzi —
Zahinieš, Rodna Starana?...
A ptuški tak piajuć pryhoža:
Żywie pryroda, jdzie wiasna!
A naš Narod zahinuć moža...
Ŭstavaj-ža, Rodna Starana!
Susiedzi strojać damawinu:
Dubowy doški, kryž sasna.
I kličuć śmiertańki hadzinu.
Pamreš ty, Rodna Starana?
Krasujuć niwy, aharody;
Pryroda čary lje spaŭna:
Strujacca ŭ rečkach bystry wody —
Ŭstawaj-ža, Rodna Starana!
Susiedzi pamiatnik murujuć:
„Nia ŭstanie, kažuć, bolš jana!"
Swaje tut wołaści budujuć —
Ty zhinieš, rodna Starana?
Hladzi! ŭžo niwa pažaŭcieła
Jačmieniu, žyta i pšana;
Pładami wosień zbahacieła.
Ŭstawaj-ža, Rodna Starana!
Susiedzi swaracca z saboju:
Šaleje strašnaja wajna —
Woś hetak dzielacca taboju,
Bo śpiš ty, Rodna Starana.
Na niwie siejbit sieje sieje,
I budzie płod z taho zierna:
Woś ruń razkošna zielanieje.
Ŭstawaj ža, Rodna Starana!
I zwon swabody zwaruchnuŭsia,
Až recha jdzie z taho zwana:
Razoŭ piatnaccać skałychnuŭsia —
Ŭstawaj-ža, Rodna Starana!

1863—1918—1933.

Дня 25 сакавіка сёл. году мінае 15 гадоў ад часу, калі ў Менску была абвешчана НЕЗАЛЕЖНАСЬЦЬ БЕЛАРУСІ (Б Н Р.). На сёлетні-ж год прыпадаюць і 70-тыя УГОДКІ БЕЛАРУСКАЙ ПРЭСЫ, запачаткаванай выхадам у сьвет 1-шай беларускай часопісі „MUŽYCKAJA PRAŬDA", пад рэдакцыяй Кастуся Каліноўскага.

Каб ушанаваць гэтыя ўгодкі, з ініцыятывы Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні, з прадстаўнікоў усяго незалежна-арганізованага беларускага грамадзянства, на шырока-грамадзкіх асновах сарганізаваўся адумысловы Юбілейны Камітэт дзеля сьвяткаваньня 15-тых угодкаў Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі і 70-тых угодкаў беларускай прэсы.

Сьвяткаваньне абодвух юбілеяў адбудзецца ў суботу 25 сакавіка сёл. году паводле наступнай праграмы:

I.

НАБАЖЭНСТВЫ:

1. А 10-й гадз. раніцай імша ў касьцеле сьв. Мікалая (зав. сьв. Мікалая);
2. А 11.30 гадз. раніцай малебен у Прачысьценскім Саборы (Зарэчча).

II.

УРАЧЫСТАЯ АКАДЭМІЯ.

(Заля Літоўскай Гімназіі, вул. Домброўскага 5).

1. Адчыненьне Акадэміі — старшыня Камітэту СЯРГЕЙ ПАЎЛОВІЧ;
2. Рэфэрат на тэму: „Незалежнасьць Беларусі як ідэал — задаткам Незалежнасьці фактычнай" — студ. СЯРГЕЙ САРОКА;
3 Рэфэрат на тэму: „Кастусь Каліноўскі, „Mužyckaja Praŭda" і ідэя незалежнасьці Беларусі" — Кс. АДАМ СТАНКЕВІЧ;
4. Канцэртны аддзел:
а) выступленьне Хору Бел. Студ. Саюву пад кіраўніцтвам грам. Рыгора ШЫРМЫ і
б) дэклямацыі.

Пачатак Акадэміі а гадз. 19.30. *Уваход па запросінах, бясплатны.*
Запросіны выдае бел. кнігарня „Пагоня", Вільня, Завальная 6—10.

Запрашаем усё грамадзянства прыняць удзел ў сьвяткаваньні.

Вільня, Сакавік 1933 г. *ЮБІЛЕЙНЫ КАМІТЭТ.*

Braty, ustaniem! čas nadchodzie —
Adzin narod, duša adna —
Mahučy duch u tym narodzie:
Ustanie, Rodna Starana! **V. A.**

Niezaležnaść jość najwyšejšym dabrom kožnaha narodu.

Baraćba z biełaruskim nacyjanalnym adradžeńniem u BSSR.

Łastaŭkami, jakija wiaščawali ab wiaśnie—adradžeńni, prabudžeńni biełaruskaha narodu z wiekawoha snu byli rožnyja ŭlotki, časopisi, knižycy i brašurki, jakija wychodzili čas ad času aficyjalna i nieaficyjalna ad 1900 h. i raniej i pryhataŭlali biełaruski narod da wielmi ważnaha aktu ŭ našaj historyi, da aktu 25 sakawika. 25 sakawika 1918 h. Biełaruski narod skazaŭ celamu świetu, što jon jość narodam wolnym, niezaležnym i roŭnym u siam'i usich narodaŭ. Adnak niezaležnaść Biełarusi astałasia tolki idealam, dasiul nia ździejśnienym. I hety ideał astaŭsia adzinaj metaj, zorkaj puciawodnaj lepšych synoj našaha narodu.

Meta niezaležnaści, akt 25 sakawika 1918 h. żywie ŭ našym narodzie i štoraz šyrej achoplіwaje biełaruskija masy. Hetaje imknieńnie što raz bolš stanowicca stychijnym imknieńniem. Bačym, što našy narodnyja ideały ŭsiudy żywuć, na ŭsiej Biełarusi, niezaležna ad taho, dzie jakaja častka Biełarusi apynułasia.

Bačym hetu stychijnaść i ŭ Saw. Biełarusi, dzie panuje niačuwany teror suproćnacyjanalny.

Pokul biełaruskija masy ŭ Saw. Biełarusi nia byli achopleny nacyjanalnym ducham, pokul toj duch byŭ jašče słaby, to i teror balšawicki nia byŭ takim silnym, što prypadaje na pieršyja hady isnawańnia Bieł. Saw. Respubliki, ale jak pačaŭ uzmacniacca duch nacyjanalny, pačaŭ uzmacniacca i teror kamunistyčny.

Hady 1924 25 nanosiać pieršy ŭdar na bieł. nacyjanaliźmie. Dokazam hetaha—praces Listapada.

Da 1929-30 h. była maleńkaja pieradyška. A potym uznoŭ pałochajecca maskoŭski internacyjanał biełaruskaha nacyjanalizmu i ŭ 1930 h. pačynajecca silnaja represija, adbywajecca „čystka" biełaruskich ustanoŭ. Tut padajuć achwiarami zmahary za biełaruskaść: prezydent Bieł. Akademii Nawuk Ul. Ihnatoŭski, nie pieraniosšy maralnaha i fizyčnaha teroru, pakančywaje samahubstwam, wučonych prafesaraŭ i hramadzkich dziejačoŭ balšawiki ssyłajuć na Sałoŭki, abo wykidywajuć z rodnaha kraju ŭ Sibir ci centralnyja rajony SSSR. U hety-ž čas łomiać i biełaruskich piśmieńnikaŭ Kupału, Zareckaha, Żyłunowiča i inš.

Paśla hetaha praśled Biełarusaŭ kamunistami ŭznoŭ uspakojwajecca, bo zdawałasia im, što ŭžo zhłumili h. zw. staroje pakaleńnie, jakoje wieryła 25 sakawiku.

Ale zhłumlenaje biełaruskaje cieła ŭznoŭ ačuńwaje i puls pačynaje bicca.

Skonstatawaŭšy heta, kamunisty ŭznoŭ pačynajuć trywožna zwanić u Kramli: „Dajcie srodki, kab zusim atrucić, sparaližawać biełaruski arhanizm, bo jon ačuniaje, bo jon żywie".

Kreml na hetyja raspačliwyja i trywožnyja huki chutka adklikajecca, prysyłajučy „swaju" receptu: „Очистить рэспублику от местнаго буржуазнаго национализма" („Правда", 3.II. 1933 г.).

Pačałasia „čystka", pačałosia wykidywańnie biełarusaŭ prafesaraŭ, nawukowych pracaŭnikoŭ, hramadzkich i samaŭradawych dziejačoŭ z usich ustanowaŭ, pačalisia aryšty, sudy, ssyłki.

I hetaja ciapierašniaja chwala teroru prypadaje akurat na miesiac sakawik hetaha hodu.

U papiarednim numary „Bieł. Krynicy" ŭ staćci: „Jak wyhladaje biełarusizacyja ŭ praktycy ŭ BSSR.", my ŭspomnili niekulki achwiar apošniaha balšawickaha teroru na Biełarusi, ale hetaja ličba abymaje tolki małuju častku achwiaraŭ, zmaharoŭ za biełaruskaść, — heta adzinki, jakija zajmali stanowiščy ŭ bolšych ustanowach Biełarusi. A skolki jość achwiar z pasiarod sialanstwa i rabotnikaŭ — i pieraličyć niemahčyma. Achwiary balšawickaha praśledu majem pierawažna z dwuch frontaŭ: z frontu biełaruskaj kultury i biełaruskaj ekanomiki.

Pieršy front zmahajecca za biełaruskuju kulturu nacyjanalnuju źmiestam i formaj.

A druhi front — heta abarona prywatnych sialanskich haspadarak i baraćba ŭłasnaści z kolektywizacyjaj. Na hetym froncie najbolš jość achwiaraŭ, bo psychika ludzkaja ŭ halinie haspadarčaj nia znosić kolektywu

Takim čynam najmienšyja prajawy biełaruskaha nacyjanalnaha adradžeńnia, u jakoj-by jany formie nie prajaŭlalisia—hłumiacca ŭ zarodku.

Woźmiem presu Sawieckaj Biełarusi. My tam ad pačatku da kanca bačym adnu baraćbu antynacyjanalnuju i prociŭ prywatnaj ułasnaści. Nia lepš i z literaturaj pryhožaj i nawukowaj.

Literatura pryhožaja, paezija i mastactwa służać balšawizmu, jak literatura prapahandowaja. Maleniečkija adchiły ŭ bok sapraŭdnaha mastactwa, u bok krasy, u bok asabliwaściaŭ biełaruskich nacyjanalnych wostra krytykuje kamunistyčnaja partyjnaja krytyka. Apošnimi achwiarami za biełaruskija nacyjanalnyja asabliwaści ŭ literatury stalisia maładyja piśmieńniki BSSR.: Sidarepka, Piapočkina i Symon Baranawych („Правда", № 60. 1933 г.).

Pracy nawukowyja, jakija apošnimi hadami wyšli z druku, sapraŭdy źjaŭlajucca pracami prapahandowymi. U kožnaj halinie nawuki dašukiwajucca marksyzmu; objektywizm adsutničaje. Adnym słowam, usio nachilajuć na służbu suświetnaj rewalucyi.

Baraćba internacyjanału z nacyjanalizmam jość biazupynnaj, bo kamunisty nazywajuć miesny nacyjanalizm „najbolšym klasawym woraham" (Савецкая Беларусь № 57. 1933 г.).

Mima adnak tych represijaŭ, jakija adbywajucca na Biełarusi, biełaruskaja nacyjanalnaja świedamaść šyroka achapiła biełaruskija masy sialan i rabotnikaŭ. Siańnia za biełaruskaść, za biełaruskuju mowu, za jaje pačesnaje miesca ŭsiudy, waŭsich školach i ŭstanowach Biełarusi ŭporysta zmahajucca rabotniki i sialanie — biełarusy.

Aktyŭnaść biełarusaŭ u Saw. Biełarusi ŭ halinie biełarusizacyi škoł i ŭstanoŭ možna ilustrawać prykładami, achwiarami, ab jakich čytajem u „Савецкай Беларусі", „Зьвязьдзе", „Калгасьніку Беларусі", „Правде" i inš.

Čytajem ab razhromie Narkomaświety, Bieł. Dziarž. Wydawiectwa, Pedinstytutu i inšych ustanowaŭ hramadzkich i samaŭradawych dzie biełarusy zmahalisia za biełaruski charaktar hetych ustanowaŭ. Užo niekalki razoŭ adbywałasia tak ža „hieneralnaja čystka" Biełaruskaj Akademii Nawuk ad biełaruskaha nacyjanalnaha elementu. Usio heta dakazwaje ab tym, što biełarus żywie i zmahajecca za swaje narodnyja prawy.

Ideał 25 III.1918 h. nie pamior, jon żywie i budzie żyć, až pokul nia ździejśnicca.

L. Burny.

Dumki ab biełaruskaj niezaležnaści.

25-ha h. m. prypadajuć 15-tyja ŭhodki abwieščańnia niezaležnaści Biełarusi. Akt abwieščańnia byŭ wykanany ŭ Miensku — sercy Biełarusi — Radaj Biełaruskaj Narodnaj Respubliki, jakaja paŭstała z Usiebiełaruskaha Kanhresu, što adbyŭsia ŭ śniežni 1917 h. u tym-ža Miensku. Kožny hod biełaruskaje hramadzianstwa, niezaležnickaje ideolohii, dn. 25.III. addaje pašanu hetamu aktu, aktu woli ŭsiaho biełaruskaha narodu da niezaležnaha samastojnaha žyćcia.

Prablema dziaržaŭnaje niezaležnaści Biełarusi rodzić peŭnyja razważańni, jakija paŭstajuć pieradusim z pryčyn nižej padanych. Ad mnohich niaświedamych, a na't i świedamych Biełarusaŭ, a ad nie-Biełarusaŭ pierawažna čujem wielmi časta hałasy, što Biełaruś nia moža isnawać, jak palityčnaja niezaležnaja adzinka, bo jana dziela hetakaha isnawańnia:

1. nia maje naležnych ekanamičnych padstaŭ, — nia maje naturalnych bahaćciaŭ, jakija majuć inšyja susiednija narody, prykładam Palaki, Rasiejcy;

2. što Biełarusy nia majuć dziaržaŭnaje tradycyi, nia mohuć pachwalicca swaimi karalami, carami, — zakid wielmi časty i popularny, jaki stawicca nia tolki pradstaŭnikami čužych nacyjaŭ, ale časta i niaświedamymi Biełarusami;

2. što ahułam twareńnie mnohich dziaržaŭnych arhanizmaŭ, a tym-bolš drobnych, nia maje sensu, bo takija arhanizmy, jak świedčyć historyja, uzajemna siabie pažyrajuć, šmat traciać koštaŭ na abaronu ad wonkawych susiedziaŭ, što z isnawańniem takich arhanizmaŭ, prosta jak warunak, jak kaniečnaść, spałučana wajna i inšyja niaščaści;

4 što apošnim časam, byccam, čaławiectwa pierakonywajecca ab patrebie naładžańnia sužywiectwa narodaŭ u inšych formach, jakija niwelujuć hranicy dziaržaŭnych paasobnych narodaŭ.

Woś bolš mienš zaściarohi, jakija stawiacca Biełarusam-niezaležnikam prociŭ ich imkneńniu da realizacyi ideału swajej dziaržaŭnaści.

Adkazwajem na wyšej padanyja zaściarohi hetak.

Pieradusim ściwierdzim, što kožny čaławiek budučy z natury swajej animal sociale (hramadzkaje stwareńnie) dziela zachawańnia i raźwićcia swajej indywidualnaści, a tak-ža dziela niedapuščeńnia da stanu wajny ŭsich prociŭ usich tworyć hramadzkija hrupy, jakija wymahajuć peŭnaj arhanizacyi.

Najwyšejšaj i najdaskanalniejšaj formaj arhanizacyi hramadzkich hrup, narodaŭ jość arhanizacyja dziaržaŭnaja. Arhanizacyja dziaržaŭnaja, jak nawuka i praktyka pakazwaje, daje najlepšyja hwarancyi isnawańnia i naležnaha raźwićcia ekanamičnaha i kulturnaha hramadzkich hrup i narodaŭ, ich cywilizacyjnaha i kulturnaha postupu.

U sučasnaści pierawažny lik dziaržaŭ apirajecca na asnowach narodnych, h. zn. što narody pierawažna majuć swaju dziaržaŭnuju arhanizacyju, npr. anhielcy majuć swaju dziaržawu, francuzy swaju, litoŭcy swaju i h. d. Jość tak-ža dziaržawy, katoryja paŭstali dziakujučy wysiłkam niekulkich narodaŭ, npr. Šwajcaryja, Juhasławija.

Siańnia my źjaŭlajemsia świedkami adradžeńniaŭ roznych narodaŭ (Ukraincy, Hruziny, Flamandcy i inš.), jakija imknucca da asiahnieńnia swajej dziaržaŭnaści na takich-ža asnowach. Na hetym šlachu idzie i adradžeńnie narodu biełaruskaha.

Imknieńnie jašče niedziaržaŭnych narodaŭ da pabudowy swajej dziaržaŭnaści apraŭdywajecca, jak užo skazana wyšej, tym, što swaja dziaržawa daje najlepšyja hwarancyi na ŭtrymańnie i raźwićcio haspadarčych i duchowych zdolnaściaŭ i asabliwaściaŭ kožnaha narodu, jak zbornaj indywidualnaści.

Ciapier adkažu na wiedamyja ŭžo zakidy— zaściarohi.

1. Ekanamičnyja padstawy dziaržaŭnaha narodu peŭnież jość padstawami ważnymi i prosta kaniečnymi dziela istnawańnia kožnaha narodu, nawat niedziaržaŭnaha. Ale što jość znakam dziela akreślańnia, ci jaki narod maje zdawalajučyja ekanamičnyja padstawy da pabudowy swajej niezaležnaj dziaržawy? Pa našamu sam fakt bytawańnia jakoha narodu na jakoj terytoryi jość užo znakam, što heny narod maje na zajmanaj praz siabie terytoryi ekanamičnyja padstawy, jakija wykarystoŭwaje i z jakich dastaje patrebnyja dla siabie sposaby da žyćcia. Ab terytoryi biełaruskaj skazać treba, što jana nia maje naturalnych bahaćciaŭ u takich formach, jakija majuć susiednija narody npr. wuhla, soli i t.d. Urešcie hetaje pytańnie adčynienaje: Biełaruś nawukowa niedaśledžana. Jość pryrodnyja siły i bahactwy ziamli biełaruskaj, jakija pry wykarystańni i raźwićci ich, a takža pry adpawiednym zastasawańni techniki i padniaćci kulturnaha roŭnia biełaruskaha narodu,—mahlib dać bolš čym zadawalajučyja padstawy da ŭtrymańnia swajej dziaržaŭnaści. Faktam jość, to Biełaruś u sensie haspadarčaha raźwićcia jość krainaj zaniadbanaj i faktam taksama jość, što stałasia Jana takoj dziela taho, što pany pałažeńnia ŭ praciahu historyi nia rupilisia ab padniaćci haspadarčaha stanu Biełarusi i hladzieli na jaje jak na pradmiet eksploatacyi. I dziŭnaja reč, ubohaść biełaruskaj krainy była i jość pryciahajučaj siłaj dla dziaržaŭnaj i kulturnaj ekspansyi inšych narodaŭ! Urešcie dziela apraŭdańnia dziaržaŭnaha istnawańnia Biełarusi z ekanamičnaha boku dawoli ukazać na siańnia istnujučyja dziaržawy, jak Łatwija, Litwa, Finlandyja, jakija mo' bolš ad Biełarusi pazbaŭleny wymahanych našymi praciŭnikami naturalnych bahactwaŭ, i mima hetaha istnujuć i dobra raźwiwajucca, a takaja napr. Łatwija ściahiwaje da siabie na leta z polskaj terytoryi biezrabotnych biełarusaŭ.

A što datyča taho zakidu, što byccam Biełarusy nia majuć swajej dziaržaŭnaj tradycyi, dyk najledš „niaświeduščych" adasłać da padručnika Historyi Biełarusi, dzie jany znojduć imienna hetuju tradycyju. Urešcie hetakaja tradycyja nia jość arhumantam istotnym dziela pazbaŭleńnia nas prawoŭ da swajej dziaržaŭnaści, da taho jana nie kaniečna patrebnaja.

Jość dziaržawy, jakija istnujuć siahońnia, a jakija pierad swaim paŭstańniem nia mieli swajej dziaržaŭnaj tradycyi (napr. Łatwija).

Nawuka ž palityčnaha prawa ŭhladajecca na dziaržawu, jak na syntezu troch elementaŭ: terytoryi, ludziej i ŭłady. Biełarusy-ž nia majuć tolki treciaha elementu — swajej suwerennaj ułady. A što mohuć jaje mieć, — nia treba dakazwać.

Urešcie na treci i čaćwierty zakid, što nia warta twaryć mnoha dziaržaŭnych arhanizmaŭ, i što čaławiectwa šukaje wychadu ŭ sužyćci narodaŭ u inšych nie dziaržaŭnych formach—jość zakidami, jakija nia majuć nijakaha apraŭdańnia. Narody pawinny šukać štoraz lepšych sposabaŭ uzajemnaha sužyćcia i pawinny staranicca wojnaŭ, ale najlahčej hetaha dapiać, kali narody wolnyja i samastojnyja.

Słowam, narod biełaruski maje prawy, jak i inšyja narody, da zdabywańnia swajej dziaržaŭnaj niezaležnaści.

J. Š.

Z biełaruskaha žyćcia.

Etnohrafičny kancert. 18 h. m. u ŭniwersyteckaj zali Śniadeckich adbyŭsia biełaruski etnohrafičny kancert, padčas jakoha pračytaŭ lekcyju hram. R. Šyrmy ab biełaruskich narodnych pieśniach, a chor Bieł. Stud. Sajuzu, pad kiraŭnictwam taho-ž hram. R. Šyrmy, wykanaŭ duža dobra cieły rad biełaruskich narodnych piesień.

Kancert ładziła Stud. T-wa Biełarusawiedy pry U.S.B.

„Samapomač" Nr. 3, za miesiac sakawik, biełaruskaj kooperatyŭnaj časopisi ŭžo wyjšaŭ z druku. Pamiž inšym materyjałam hetaha numaru znachodzim cikawuju staćciu ab sprobach arhanizawańnia biełaruskaj kooperacyi. Dawiedwajemsia, što tym padpiščykam, katorym padpiska končyłasia i nia była adnoŭlena, hety numar „Samapomačy" užo nia wysyłajecca. Dalšuju padpisku pryjmaje Redakcyja „Samapomačy" — Wilnia, Połackaja 4—10.

„Шлях Моладзі" Nr. 3, za miesiac sakawik, časopiś biełaruskaj moładzi wyjšaŭ užo z druku. Źmiest bahaty, cikawy i roznastajny. Cana asobnaha numaru 30 hrašoŭ. Adras Red. i Adm. Wilnia, Zawalnaja 6—10.

Z Polščy.

Sojm — Senat i nieahraničanaje paŭnamoctwa dla ŭradu. Sojm i Senat jašče razhladaje ŭradawyja prajekty drobnych sprawaŭ. Ale chutka musić budzie začyniena biudžetnaja sesija Sojmu i Senatu, bo ŭrad padaŭ u Sojm prajekt, damahajučysia paŭnamoctwa na wydawańnie dekretaŭ z mocaj zakonu. Paŭnamoctwa henaje nadzwyčajnaje, bo abymaje jano zakony wa ŭsich halinach dziaržaŭnaha žyćcia, za wyniatkam źmieny konstytucyi. Hetkaha paŭnamoctwa, ćwierdzić urad, wymahaje ekanamičnaje pałažeńnie ŭ świecie i pałažeńnie hramadzkaje ŭnutry. Usio heta, ćwierdzić urad, stwaraje dla Polščy takija warunki, u jakich moža być patreba šybkaha dziejańnia dziaržaŭnaj ułady. Wyhladaje heta na niejki „alarm".

Krywawyja razruchi. U Pabijanicach, kala Łodzi, na hruncie zabastoŭki trykotažnych rabotnikaŭ u minułuju piatnicu dajšło da krywawych razruchaŭ. U toj čas, kali rabotnickaja delehacyja wiała pierahawory ŭ starastwie ŭ sprawie dazwołu na sklikańnie wieča, na wulicach sabrałasia taŭpa, jakaja ŭtwaryła pachod. Na adnej wulicy pachod spatkaŭsia z addziełam palicyi, jakaja prykazała demastrantam razyjścisia. Demanstranty nie pasłuchali i dajšło miž imi i palicyjaj da sutyčki. Palicyja śpiarša wystraliła na strach uharu, a kali heta nie zapužała — puściła strełу ŭ demanstrantaŭ. Zastrelena 5 demanstrantaŭ i 15 raniena. U Pabijanicach uzmocnieny addziełу palicyi z susiednich miajscoŭ.

U niekalkich miastečkach Žywieckaha pawietu, kala Krakawa, dnia 14 h. m. dajšło da krywawych razruchaŭ na hruncie razhromaŭ žydoŭskich kramaŭ U Zlatnie i Ujsołach razhromlena 11 žydoŭskich kramaŭ, u Miłuwcy — 10 kramaŭ. Palicyja, uśmirajučy pahromščykaŭ, niekalki asob raniła; z ich adzin pamior. U źwiazku z hetym aryštawana 83 asoby.

Rewizii i aryšty siabroŭ „Obozu Wielkiej Polski". U minułuju subotu i niadzielu palicyja dakanała rewizii ŭ hałoŭnaj kwatery endeckaj arhanizacyi „Obozu Wielkiej Polski" ŭ Waršawie, a tak-ža ŭ Paznani i Lwowie, dzie paśla rewizii aryštawała niamała endeckich dziejačoŭ —siabroŭ „O.W.P." Siarod aryštawanych — najbolš studenskaja moładź.

Zabastoŭka trykotažnikaŭ u Łodzi i wuhlakopaŭ u kapalniach zaŭziata trywaje dalej. Wuhlakopy, bajučysia, kab pramysłoŭcy nie zatapili kapalniaŭ, siadziać pad ziamloj u norach kapalniaŭ i nia wychodziać na pawierch. Pasłanuju ŭ jamy da rabotnikaŭ źwierchu delehacyju rabotniki zatrymali i nia puščajuć na pawierch.

Ab wybarach prezydenta. Sioleta kančajecca kadencyja prezydenta Polščy, praf. J. Maścickaha. Hazety pišuć, što ŭ kancy krasawika budzie sklikana Narodnaje Sabrańnie (Sojm i Senat) dziela wybaraŭ nowaha prezydenta.

U suwiazi z hetym u polskich palityčnych kruhoch horača abhawarwajuć sprawu, chto budzie prezydentam, kali praf. Maścicki admowicca. Niekatoryja hazety pahawarwajuć, što kali Maścicki admowicca, dyk prezydentam budzie sučasny premjer Prystor abo b. ambasadar u Maskwie — Patek.

Žydy ŭ Polščy. Paśla wybaraŭ u Niamieččynie, u jakich pieramoh Hitler i mocna pačaŭ zawadzić swaje tam paradki, žydy z Niamieččyny pačali ŭciakać. Šmat uciakło i ŭciakaje z Niamieččyny žydoŭ u Polšč.

Polskija žydy, u adkaz na represii Hitlera adnosna žydoŭ, pačali bajkatawać niamieckija tawary. Pakulšto hety bajkot prachodzić wielmi hłucha. U Waršawie ŭ niekatorych miajscoch nadowiačy byŭ fakt wystupleńnia prociŭ žydoŭ. U mnohich žydoŭskich kramach pawybiwany wokny.

Prawasłaŭje zachodniaha abradu. Św. Synod Prawasłaŭnaj Carkwy ŭ Polščy na zasiadańni 18 m. m. paćwierdziŭ pryniaćcie ŭ prawasłaŭje duchoŭnych i parachwijan b. polskaha narodnaha kaściołu. Takim čynam u Prawasłaŭnaj Carkwie ŭ Polščy jość užo i palaki prawasłaŭnyja zachodniaha abradu. Parachwii polskaha prawasłaŭja zachodniaha abradu ciapier pakulšto znachodziacca ŭ Lublinskim wajawodztwie i ŭ Biełastockim, u Ostrołenskim pawiecie.

Wajennyja daŭhi. Polšč winawata Francyi 1 miljard 897 miljonaŭ francuskich frankaŭ. Heny doŭh paŭstaŭ miž inšymi z koštaŭ arhanizacyi i ŭtrymańnia armii Hallera, koštaŭ pierawozu wajennych pryładaŭ i h. d. Anhlii Polšč winawata 174.400 funtaŭ šterlinhaŭ, a Amerycy 206,1 miljonaŭ dalaraŭ.

Dziawočaja armija. Uradawaja časopiś „Gospodarz Polski" padaje, što ŭ Polščy, u arhanizacyjach „Przysposobienia Wojskowego," jość 19 tysiač pawajennamu wywučanych dziaŭčat, hatowych da wajennaj abarony kraju. Słowam, emancypacyja žančyny ŭ Polščy robić postupy. — Ale što buduć ciapier u Polščy rabić mužčyny?

Z zahranicy.

Pad ściaham konferencyjaŭ razbrajeńnia— da nowaj wajny. Ciapier uwieś świet žywie ŭ niabywałym napružańni, jakoje raniej ci paźniej musić dawiaści da aružnaha zudaru. Konferencyi ab razbrajeńni—heta tolki časowaje, na karotki čas, roŭnawažańnie zbrojnych sił. Ab doli narodaŭ nie rašajuć biasplodnyja interwencyi i ženeŭskija narady. Palmu supakoju ściarahuć ciapier tolki tyja narody i dziaržawy, jakija stalisia pieramožnikami ŭ suświetnaj wajnie, abo wyjšli pieramožnikami z paślawajennaj rewalucyi.

Z sučasnaha pałažeńnia palityčnaha zdawoleny ŭ Eŭropie tolki: Francyja, Juhasławija, Čechija, Rumynija i Polšča. Hetyja dziaržawy imknucca za ŭsiałakuju canu ŭtrymać status quo — dasiulešni stan majemaści. Zdawoleny na ciapier i Sawiety, bo majuć šmat kłopatu ŭ siabie doma.

Pieramožniki, kab utrymać pry sabie wajennyja zdabyčy i zachawać nad zdabyčaj swajo panawańnie, stwaryli Lihu Narodaŭ i biespraryŭna arhanizujuć biazliku mižnarodnyja palityčnyja imprezy: narady, konferencyi i h. d., kab zrabić upłyŭ na niezdawolenych, jakija padajuć swoj hołas što-raz to macniej dziela wyraŭnańnia sprawiadliwaści.

Hetyja „niezdawolenyja“ narody i dziaržawy śpiarša wystupali cicha, spakojna prosiačy ŭ silnych pieramožnikaŭ sprawiadliwaści. Ale, kali da hetaha hołasu słabych mała prysłuchoŭwalisia silnyja, hołas słabych pačaŭ nabirać arhanizawanuju formu i pačaŭ wysoŭwać pytańnie terytoryjalnaj źmieny. Da arhanizawanaha hołasu słabych pačali pryłučacca i hałasy z pasiarod pieramožnikaŭ — silnych. Padzieržku słabyja zdabywajuć u Italii, siarod narodnych kruhoŭ Anhlii i Ameryki.

Hałasy za źmienu Wersalskaha traktatu (dahaworu) štoraz čaściejšyja i macniejšyja i prad imi abaroncy hetaha traktatu krok za krokam ustupajuć.

Urešcie, prad našymi wačyma, paŭstaje rewizyjny blok hetaha traktatu—Niamieččyna, Italija i Madziarščyna, jaki imkniecca da skasawańnia niekatorych pastanowaŭ Wersalskaha traktatu.

Konsolidacyja, nutranaje abjednańnie i aktyŭnaść rewizyjanizmu wyklikała taksama wialikija źmieny i z druhoha boku.

Francyja likwiduje prociŭbalšawicki front. Pakt nienapadańnia z Sawietami, jaki zaklučyła śpiarša Polšč, a paśla Francyja, zabiaśpiačaje abiedźwium sajuźnicam supakoj na ŭschodzie i daje mahčymaść źwiarnuć bolš uwahi na pry chodziačuju da paradku Niamieččynu.

Abnoŭleny sajuz Małoj Antanty — Čechija, Rumynija i Juhasławija — maje paralizawać imknieńni Italii, Madziarščyny, Niamieččyny i Aŭstryi.

Takim čynam, ciapier u Eŭropie isnujuć dźwie procilehłyja siły. Pieršaja, ciapier panujučaja, na čale z Francyjaj, i druhaja, wystupajučaja proci hetaha panawańnia, na čale z Niamieččynaj. Pieršaja militarna silniejšaja, ale ŭnutry słabiejšaja — niedechwat maralnaj siły, a druhaja choć militarna kudy słabiejšaja, ale za toje moralna šmat macniejšaja.

Abiedźwie henyja siły ciapier jašče nie hatowy da rašučaha wystupleńnia. Abiedźwie jany nia majuć jašče patrebnaj pierewahi. Ab henaj pierawazie wyrašać tyja dziaržawy, jakija pakulšto stajać ni pa toj, ni pa druhoj staranie, hałoŭna Anhlija, Ameryka i Japonija. Japonija, nie pasłuchaŭšy „rady“ Lihi Narodaŭ, užo wyrazna prociŭ jaje wystupiła, a hety jaje krok jašče raz paćwierdziŭ biazsilnaść Lihi. Japonska-kitajski aružny kanflikt wykazaŭ tak ža biazsilnaść i biasplodnaść konferencyi razbrajeńnia, jakaja ŭ Ženewie ŭsio radzić.

Dziela hetaha dziaržawy zbrojecca jak maha, adny jaŭna, a druhija pacišku; zbrojacca moralna i materyjalna, zaŭziata i pastupowa. Hetak zbrojećcja jany twory nawojnyja, sajuzy i bloki, kab być hatowymi da spatkańnia wajny.

Balšawiki trywožacca. Adnosiny miž Niamieččynaj i Sawietami ŭ apošnija časy šmat pahoršali. U Maskwie sawieckaja ŭłada biespraryŭna naradžajecca nad pałažeńniem u Niamieččynie. Trywožacca nia mała kamunisty i wiestkaj, što byccam u Lokarno adbylasia narada niamieckich hitleraŭcaŭ z italjancami dziela ŭtwareńnia Litoŭska-Biełaruska-Ukrainskaj dziaržaŭnaj federacyi. U hetaj hałoŭnaj byccam prociŭbalšawickaj akcyi Niamieččyna i Italija choćuć abjadnacca i z Anhlijaj.

Anhlija i Sawiety. U anhlijskim parlamancie dnia 6 h. m. pasły zakranuli cikawuju sprawu dazwołu na prywoz ježy i adziežy dla siabraŭ anhlijskaha dyplomatyčnaha pradstaŭnictwa ŭ SSRR. Sprawa heta była parušana z taje pryčyny, što sawiecki ŭrad zabaraniŭ u SSRR. pradawać zahraničnym dyplomatam ježu i wopratku za rubli, a kab dyplomaty placili zahraničnaj walutaj. Anhielskamu pradstaŭniku sawiecki ŭrad zajawiŭ, što zabaranieje prywozić pradukty i inšyja rečy, jakija anhielskaja ambasada prywoziła z zahranicy.

Henaja pastanowa sawieckaha ŭradu wyklikała siarod zahraničnaha dyplomatyčnaha korpusu zrazumiełaje abureńnie, bo ŭ SSRR. na wolnym rynku mała što možna kupić, a stajać u kalejcy i chadzić da balšawikoŭ pa kartački, kab štości kupić, pryčyniaje nia mała kłopatu. Apračа hetaha, sawiecki ŭrad wydaŭ raspareadžeńnie, što zahraničniki musiać płacić zahraničnaj walutaj i za prajezd ciahnikam, što taksama pryčyniaje peŭnuju trudnaść. Suproć hetaha anhlijski ambasadar załažyŭ pratest. Ciapier u hetaj sprawie miž Anhlijaj i Sawietami iduć pierahawory.

Pasoł A. Noks u anhielskim parlamancie pastawiŭ prapazycyju, kab zastasawać da sawieckaha pradstaŭnictwa ŭ Anhlii toje, što zastasawaŭ sawiecki ŭrad da anhielskaha pradstaŭnictwa ŭ SSRR.

Anhlija i Japonija. Niadaŭna ŭ Londanie adbyłosia dyplomatyčnaje adwiedywańnie japonskaha ambasadara, jakoje wyklikała niamała palityčnych dahadak. Hazety padajuć, što ŭ Anhlii zaŭważajecca wialikaja źmiena palityki adnosna Japonii. Niekatoryja anhielskija hazety užo radziać kitajcam zabycca ab Dżeholi, jaki niadaŭna zabrali japoncy. Słowam, u Anhlii pačynajuć rašci sympatyi da Japonii.

Balšawiki i Japonija. U Władywastok prybyli sawieckija padwodnyja łodki. Kanały, što wiaduć da prystani, zaharodžany minami. Usie tuneli na čyhuncy wartuje wostra azbrojenaje sawieckaje wojska. Pradstaŭnik SSRR. u Japonii robić usie mahčymyja zachady, kab pałahodzić japonska-sawieckija adnosiny i nie dapuścić da kanfliktu, jaki moža być fatalnym dla balšawikoŭ.

Ćwiordaja ruka Hitlera. Da hetaj pary Niamieččyna składałasia z niekalkich małych dziaržaŭ: Prusii, Bawaryi, Saksonii, Wirtembierhii, Badenii i h. d. Kožnaja z hetych dziaržaŭ mieła swoj sojm, swaich ministraŭ i swaje asobnyja krajowyja zakony. U minułym tydni ŭ Bawaryi hitleraŭcy zrabili rewalucyju, prahnali bawarskich ministraŭ i ŭładu addali hitleraŭcu hien. Heppe. Padobna stałasia ŭ Saksonii, Badenii i h. d. Usiudy prahnana miejscowaja ŭładu i naznačany kamisary hitleraŭcy. Nasielnictwa hetamu nie praciwicca, bo heta prawodziać miajscowyja hitleraŭcy, jakija majuć bolšaść u kožnym kraju Niamieččyny. Hetaha dakanać stalisia ŭsie niamieckija patryoty, ale bajalisia spraciwu miajscowaha nasielnictwa. Hitler zrabiŭ heta za adzin tydzień.

Poruč z hetym, urad Hitlera tasuje dalej represii suproć kamunistaŭ i socyjalistaŭ. Zakrywajucca kamunistyčnyja i socyjalistyčnyja hazety i arhanizacyi. Hitler namahajecca daščentu wykaranić z Niamieččyny teoryju Marksa, jakaja, pawodle jaho zajawy, raskładaje i hubić Niamiecki narod.

U minułym tydni źmieneny ŭ Niamieččynie dziaržaŭny ściah z respublikanskaha na hitleraŭski.

Roznyja wiestki.

Fabryki wajennaha materyjału pradukujuć biazustanna. Anhielskija fabryki wajennaha materyjału majuć takija wialikija zakazy, što pracujuć biazustanna ŭ dzień i nočy. Pierawažna robiać hranaty. Zakazy pachodziać ad roźnych dziaržaŭ, a najbolš z Azii. Widać, što ŭsiudy pryhatałajucca da rażni.

Strašnaja ziemlatrasieńnie ŭ Japonii. Apošnimi časami Japoniju nawiaścila nowaje strašnaje ziemlatrasieńnie. Mnoha jość zabitych i ranienych. Razwaliłasia kala 9 tysiač damoŭ.

U sawietach sialanie padpalili kazarmu. U Radawaj Ukrainie wybuchnuŭ wialiki pažar u kazarmie čyrwonaarmiejcaŭ. Kamunisty ŭ padpale zapadozryli sialan i pačali masawa ich aryštoŭwać.

Da nas pišuć.

PROCIŬBIEŁARUSKAJA AKCYJA.

Turhieli, pad Wilniaj. Naša parachwija ŭsia biełaruskaja, za wyniatkam niekalkich panoŭ i drobnych šlachtunoŭ, jakija ŭważajuć siabie za palakoŭ. Henyja pany i šlachtuny ŭsie dumajuć paendecku i starajucca apalačyć našych ludziej. Sami jany to nia zdolnyja da hetaj „raboty,“ bo nia majuć u našym narodzie dawieru. Ale jany sprytna wykarystywajuć u hetaj sprawie aŭtorytet kaścioła, jak adzinuju instytucyju, dzie polščyna maje najbolš miejsca ŭ našym kraju. U nas na čale henaj hrupy staŭ małady ksiondz Obremski, jaki ŭ pieršuju čarhu pawioŭ pachod na moładź. Jeździć jon pa wioskach, źbiraje moładź i nahawarwaje zapisywacca ŭ endeckuju arhanizacyju „Stowarzyszenie młodzieży polskiej.“

Moładź naša, kab adčapicca ad apostała polščyny siarod biełarusaŭ, zapisycca bywaje ŭ henaje „koła“, ale faktyčna tudy nie naležyć, bo nia jdzie na ichnija schodki i zborki. Tady ksiandzok zaklikaje „ŭporystych“ da siabie, častuje i nahawarwaje dalej. Ale nie pamahaje i heta. Ksiondz trudzicca, pacieje, a moładź naša śmiajecca z jaho palityki. Za hetu niaŭdaču ksiondz nadta ž złujecca na dziejnych biełarusaŭ i musić, kab ich panizić, nazywaje ich kamunistymi. Ale-ž usie wiedajuć, što hetyja ludzi nie kamunisty, bo jany kataliki i kataliki świedamyja, jak i świedamyja biełarusy. Dyk i nijak nie ŭdajecca ksiandzu polonizataru pašyryć prociŭbiełaruskaj akcyi.

J. S—ka.

K NAŠAMU BIERAHU NIČOHA DOBRAHA NIA PRYPŁYWAJE.

Miadzieła, Postaŭskaha paw. Ad panščyny mała chto dbaŭ i dbaje ab praświecie našaje biełaruskaje wioski: woś za heta jana i ciomnaja. Kulturna-aświečanamu čaławieku wiedama, što alkahol jość atrutaj, a praźmiernaje užywańnie jaho — wielmi škodnym jak dla zdaroŭja, tak i dla moralna duchowaha i materyjalna-ekanamičnaha haspadarčaha dabrabytu. Ale na hetu škodnaść u nas mała źwiartałasia i źwiartajecca ŭwahi: pjanstwa nia spyniałasia, a jak-by znarokam pašyrałasia. Daŭniej spajwali našych ludziej harełkaj u panskich karčmach, pośla ŭ žydoŭskich šynkoch, a narešcie biaźlitasna spojwaŭ ludziej „kazionnaj“ harełkaj carski ŭrad, husta adčyniajučy swaje „manapolki“.

Woś hetakim šlacham pjanstwa ŭ nas i pašyrałasia. Pačałasia suświetnaja wajna, a razam z joj zakryłasia ŭradawaja „manapolka“. Pjanstwa ŭ časie wajny spyniłasia, jak-by źnikła. Pjanstwa źnikła, ale nia źnikła durnaja prywyčka. Paśla wajny hetaja prywyčka prabudziłasia. Sialanie pačali cisnuć samahonku, pić denaturu, palituru i odekalon. Ad piećcia hetaj atruty byli ŭ nas wypadki śmierci i kalectwa — ślepaty. Ustanawiŭšysia nowy ŭrad puściŭ śpiarša „wolnuju“, a paśla i „manapolnuju“ harełku. Sialanie pačali pić z zachlobam. U apošnija hady „manapolnaja“ harełka była mocna darahoj, jak na ciapierašnija časy haspadarčaha kryzysu.

Pjanstwa pačało źmianšacca. Wioska pačwierazieła, ale nienadoŭha. — Adkul biada nie biarecca. Pašoŭ u chod atručany (skežany) śpirytus.

Pje wioska atrutu i nichto jaje nia dumaje ad hetaj zhuby ratawać. Biednaja i ciomnaja naša biełaruskaja wioska!

Sielanin z Pastaŭščyny.

Kaniec „ćwiarozaści“ ŭ Amerycy. Amerykanski (USA) parlamant pastanawiŭ skasawać zakon ab prohibicyi (ćwiarozaści).

Licytujuć i ŭ Amerycy. Za padatki ŭ sialan zabirajuć usio i ŭ Amerycy, a pradajuć z licytacyi sialanskuju majemaść: kania za 3 centy, byka — 5 centaŭ, za 3 świni—5 centaŭ. Suproć tak oj dziaržaŭnaj haspadarki ŭziałasia nowawybrany prezydent Ruzwelt.

Niama dla ducha wolnaha hranicy, miery,
Hdzie-b jon siahnuć nia śmieŭ, hdzie-b jon nie [uzłunaŭ;
U chaosie byćcia, u ćmie ŭsiaświetnych źjaŭ
Jon nia nistožycca, ŭ siabie nia hubić wiery.
(J. Kupała).